

Bryssel den 28 november 2023
(OR. en)

15594/23

SOC 794
EMPL 568
DIGIT 266
FREMP 335
MI 999

LÄGESRAPPORT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Delegationerna
Föreg. dok. nr:	14655/23
Ärende:	Rådets slutsatser om digitaliserad samordning av de sociala trygghetssystemen, för att underlätta utövandet av socialförsäkringsrättigheter inom EU och minska den administrativa bördan

För delegationerna bifogas rådets slutsatser i det ovannämnda ärendet, som godkändes av rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) vid mötet den 27–28 november 2023.

Digitaliserad samordning av de sociala trygghetssystemen, för att underlätta utövandet av socialförsäkringsrättigheter inom EU och minska den administrativa bördan

Rådets slutsatser

EUROPEISKA UNIONENS RÅD BEAKTAR FÖLJANDE:

1. Huvudsyftet med digitaliseringen är att öka effektiviteten i processerna, användningen och utbytet av data samt att förenkla och påskynda de administrativa förfarandena.
2. Europeiska kommissionen lade 2020 fram meddelandet *Att forma EU:s digitala framtid* och 2021 meddelandet *Digital kompass 2030: den europeiska vägen in i det digitala decenniet*.
3. Genom Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2022/2481 av den 14 december 2022 inrättas policyprogrammet för det digitala decenniet, vars syfte är att EU och dess medborgare ska kunna ha en säker digital identitet som gör det möjligt för varje användare att kontrollera sin egen onlinenärvaro och onlineinteraktion.
4. I policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 fastställs målet att göra viktiga offentliga tjänster fullt tillgängliga online senast 2030 och, som allmänna mål, att a) främja en människocentrerad, inkluderande, transparent och öppen digital miljö som bygger på grundläggande rättigheter och på säker och interoperabel digital teknik och säkra och interoperabla digitala tjänster, och b) att erbjuda inkluderande, effektiva, interoperabla och individanpassade offentliga tjänster och verktyg med höga säkerhets- och integritetsstandarder. I linje med dessa mål har kommissionen lagt fram förslaget till akten om ett interoperabelt Europa för att fastställa åtgärder som ska säkerställa en hög nivå av interoperabilitet inom den offentliga sektorn i hela unionen. Syftet med förslaget till akten om ett interoperabelt Europa är att eliminera fragmenteringen av interoperabilitetsmiljön i unionen och göra det möjligt för offentliga förvaltningar i unionen att samarbeta och tillhandahålla offentliga tjänster på ett effektivt sätt över gränser och mellan sektorer.

5. I policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 fastställs också målet att 100 % av unionsmedborgarna ska ha tillgång till en säker digital identifieringslösning (eID), som ska användas för viktiga offentliga tjänster i hela EU senast 2030.
6. I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1724 om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster fastställs en rad skyldigheter vid digital administration som bygger på principen om icke-diskriminering och engångsprincipen samt krav på information om förfaranden. Enligt förordningen måste medlemsstaterna säkerställa att medborgare och företag kan få tillgång till, slutföra och ta emot resultaten av 21 administrativa förfaranden helt online senast i december 2023. Vissa processer rör samordning av de sociala trygghetssystemen¹.
7. Dessutom bygger handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter på 20 centrala principer och rättigheter för rättvisare och välfungerande arbetsmarknader och välfärdssystem, till gagn för medborgarna. I handlingsplanen föreslås viktiga mål som Europeiska unionen ska uppnå senast 2030. I handlingsplanen tillkännagavs också lanseringen av ett pilotprojekt för det europeiska socialförsäkringskortet (ESSPASS) för att senast 2023 undersöka en digital lösning för gränsöverskridande kontroll av socialförsäkringsrättigheter.
8. Under första halvåret 2023 ägnades två evenemang åt digitalisering på området samordning av social trygghet: högnivåkonferensen om digitalisering av samordningen av de sociala trygghetssystemen (europeiska socialförsäkringskortet) och arbetstagarkort (*Digitalisation in social security coordination (ESSPASS) and labour cards*), som hölls den 1 mars 2023, och mötet i administrativa kommissionens arbetsgrupp den 8 mars 2023.

¹ De förfaranden som ska digitaliseras när det gäller samordning av sociala trygghetssystem inbegriper ansökan om beslut om fastställande av tillämplig lagstiftning i enlighet med avdelning II i förordning (EG) nr 883/2004, ansökan om ett europeiskt sjukförsäkringskort och ansökan om pension och förmåner vid förtida pensionering från obligatoriska system.

9. I september 2023 offentliggjorde kommissionen den första årliga lägesrapporten om det digitala decenniet.
10. I september 2023 förelade kommissionen, i enlighet med artikel 36 i förordning (EU) 2018/1724, Europaparlamentet och rådet den första tvåårsrapporten om hur den gemensamma digitala ingången fungerar och om hur den inre marknaden fungerar med utgångspunkt i den statistik och återkoppling som samlats in i enlighet med artiklarna 24, 25 och 26 i den förordningen. I rapporten görs en utvärdering av tillämpningsområdet för artikel 14 (tillämpning av engångsprincipen) med beaktande av den tekniska, marknadsrelaterade och juridiska utvecklingen när det gäller utbyte av bevis mellan behöriga myndigheter.
11. Enligt artikel 72 d i förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen ska dessutom administrativa kommissionen främja ny teknik för att underlätta den fria rörligheten för personer, särskilt genom att modernisera förfarandena för informationsutbyte och anpassa informationsflödet mellan socialförsäkringsinstitutionerna. I förordning (EG) nr 987/2009² betonas dessutom vikten av att använda elektroniska hjälpmedel för informationsutbyte mellan institutionerna i medlemsstaterna, samt administrativa kommissionens roll när det gäller att fastställa struktur, innehåll, format och detaljerade arrangemang för sådant informationsutbyte.
12. Den 6 september 2023 lade kommissionen fram ett meddelande om digitaliserad samordning av de sociala trygghetssystemen: främja fri rörlighet på den inre marknaden. I meddelandet går man igenom befintliga digitala initiativ och ger en översikt över kopplingarna mellan olika digitala projekt som stöder fri rörlighet och rörlighet för arbetskraft, med en illustration av synergieffekterna och kompatibiliteten mellan dessa initiativ. I meddelandet föreslås också åtgärder som ska vidtas på kort och på lång sikt för att ytterligare digitalisera gränsöverskridande förfaranden på området social trygghet.

² Skälen 3 och 4. Artiklarna 4 och 95.

EUROPEISKA UNIONENS RÅD KONSTATERAR FÖLJANDE:

13. Den ökande efterfrågan från medborgarnas sida och de senaste årens erfarenheter, bland annat från covid-19-pandemin, har framhävt digitaliseringens betydelse inom hälso- och sjukvård och social trygghet och behovet av att påskynda genomförandet, med deltagande av alla medlemsstater och sektorer, både på nationell och transnationell nivå.
14. Digitaliseringen av de sociala trygghetssystemen har gått framåt de senaste åren genom att flera initiativ har utvecklats. Genom elektroniskt utbyte av socialförsäkringsuppgifter (EESSI), som är ett decentraliserat it-system, kan socialförsäkringsinstitutioner i hela unionen utbyta information snabbare och säkrare. Systemet bör vara infört fullt ut före slutet av 2024. Pilotprojektet ESSPASS utformades för att förenkla interaktionen mellan rörliga medborgare och offentliga organ. Efter den första fasen av pilotverksamheten testar för närvarande två konsortier, Digital Credentials for Europe (DC4EU) och Vector, med ekonomiskt stöd från Europeiska kommissionen digitaliseringen av förfaranden i samband med intyg för utlandet A1 och det europeiska sjukförsäkringskortet. Resultaten av dessa storskaliga pilotprojekt för digitala lösningar för den gränsöverskridande kontrollen av socialförsäkringsrättigheter bör offentliggöras senast andra kvartalet 2025. Den kommande europeiska ramen för digital identitet, som innebär en översyn av förordning (EU) nr 910/2014 (eIDA-förordningen), bör lägga grunderna för identitet och tillit i ESSPASS-projektet och eventuellt i andra framtida digitala initiativ för social trygghet.
15. eIDA, som är ett tillitsramverk och en av pelarna i EU:s digitaliseringsstrategi, har till syfte att öka säkerhetsnivån vid transaktioner för företag, minska den administrativa bördan och effektivisera affärsprocesserna.

16. EESSI är ett mycket ambitiöst långsiktigt projekt som redan är operativt i alla deltagande länder, även om flera länder fortfarande måste genomföra systemet fullt ut. Ett program för förbättring av affärsprocesserna har inletts för att effektivisera och förbättra processerna. Detta program ska förbättra EESSI:s funktion och utbyteseffektiviteten och kan, på grundval av de lärdomar som dragits, också bidra till att förkorta genomförandet av framtida utveckling.
17. Det underliggande syftet med dessa projekt är att åstadkomma helt papperslös kommunikation mellan medborgare och förvaltning samt mellan nationella förvaltningar över gränserna, med fullständiga garantier i fråga om uppgiftsskydd.
18. Teknisk utveckling och digitala verktyg skulle kunna bidra till genomförandet av framtida lagändringar. Sådana ändringar måste dock bedömas noga på grundval av sakförhållandena.
19. I takt med att samhällstjänster och sociala trygghetstjänster blir alltmer digitala måste vi ägna full uppmärksamhet åt frågan om digital kompetens, digitala färdigheter och digital delaktighet vid säkerställandet av lika tillgång till tjänster och digitaliseringen av dessa tjänster. Erfarenheterna från pandemin har visat att merparten av befolkningen har förvärvat vissa digitala färdigheter sedan 2020³, men erfarenheterna understryker också vikten av att säkerställa att den digitala omvandlingen är till gagn för alla medborgare, även för de mest utsatta. En medborgarorienterad strategi är av största vikt för kampen mot digital utestängning, minskningen av den digitala klyftan och motverkandet av problemet med att potentiella stödmottagare inte utnyttjar tjänsterna. Europaåret för kompetens främjar attityderna till omskolning och kompetenshöjning för att förverkliga den digitala omställningens fulla potential på ett socialt rättvist och inkluderande sätt. Insatser och investeringar i detta avseende bör fortsätta. Samtidigt bör personer som saknar full tillgång till digitaliserade förfaranden fortfarande kunna utnyttja sina socialförsäkringsrättigheter.

³ Eurostat – Individuals' level of digital skills (t.o.m 2019) (onlinedatakod ISOK_SK_DSKL_I) [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1) och Individuals' level of digital skills (fr.o.m 2021) (onlinedatakod: ISOK_SK_DSKL_I21) [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1)

20. När det gäller ledning av verksamheten vid offentliga förvaltningar bör digitalisering alltid övervägas som ett verktyg som ska användas och genomföras på ett heltäckande sätt, där och närhelst det är rimligt. Nationella omständigheter och även kostnads-nyttoförhållandet bör beaktas. Det handlar inte bara om att medborgare och företag ska kunna interagera på nätet med offentliga förvaltningar för att inleda en process. För att undvika förseningar och ytterligare administrativa bördor och kostnader kan offentliga förvaltningar dra nytta av digitala verktyg för att påskynda processer, upptäcka dubbelarbete och minska risken för bedrägerier och fel. Detta utesluter inte mänsklig inblandning i fall där det finns behov av personlig rådgivning eller bedömning från fall till fall.

SOM FRAMHÅLLER FÖLJANDE:

21. Sedan 2020 har större framsteg gjorts när det gäller digitalisering av nationella och gränsöverskridande förfaranden på området social trygghet än under tidigare år. Trots de framsteg som gjorts finns det dock utrymme för att påskynda digitaliseringen av samordningen av de sociala trygghetssystemen, också med tanke på den snabba utvecklingen av ny teknik som öppnar nya perspektiv som skulle kunna beaktas.
22. EU:s tillgängliga finansiella resurser, inbegripet faciliteten för återhämtning och resiliens och Europeiska socialfonden + (ESF +), skulle kunna bidra till att främja digitaliseringen i medlemsstaterna, särskilt i de medlemsstater som inte kommit så långt på det digitala området.
23. Kommissionens initiativ syftar till att främja digitaliseringens utveckling, sätta medborgarna i centrum för detta mål, bygga upp intuitiva, användarvänliga verktyg som använder ett enkelt språk och dessutom främja gräns- och sektorsöverskridande interoperabilitet mellan offentliga förvaltningar.

24. Regelbundna diskussioner mellan företrädare för medlemsstaternas förvaltningar och kommissionen är avgörande för att ge politisk styrning av de pågående och planerade digitaliseringsprocesserna och för att övervaka framstegen. Det är också mycket viktigt att säkerställa att socialförsäkringsinstitutionerna, i sin egenskap av sakkunniga, deltar i dessa regelbundna diskussioner och att utbyte av god praxis främjas.
25. Tillsammans med administrativa kommissionen och tekniska kommissionen spelar Europeiska kommissionen en aktiv roll när det gäller att analysera de olika digitala initiativens inverkan på rörliga medborgares utövande av rättigheter i fråga om social trygghet. Detta skulle också ge möjlighet till ömsesidigt lärande och utbyte av bästa praxis mellan medlemsstaterna.
26. För att undvika fragmentering och få en tydlig bild av de olika digitala initiativen, deras inverkan på samordningen av de sociala trygghetssystemen och deras eventuella överlappande effekter bör man fästa vikt vid samarbete och informationsutbyte vid utarbetandet och hanteringen av de olika EU-initiativen.
27. Ytterligare nya europeiska digitaliseringsinitiativ bör bygga på utvärderingen av befintliga initiativ och komplettera befintliga europeiska och nationella verktyg.

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA ATT, MED HÄNSYN TAGEN TILL DERAS NATIONELLA OMSTÄNDIGHETER, GÖRA FÖLJANDE:

28. Fortsätta att vidta åtgärder för att säkerställa genomförandet av befintliga och nya digitala och interoperabla initiativ som förenklar och påskyndar administrativa förfaranden och kommunikation mellan medlemsstaternas nationella förvaltningar och säkerställer överensstämmelse med tillämplig EU-lagstiftning, i synnerhet genom att slutföra genomförandet och det fullständiga ibruktagandet av EESSI senast 2024.

29. Öka insatserna för att senast 2030 uppnå det digitala decenniets mål att 100 % av de viktigaste offentliga tjänsterna är tillgängliga online, inbegripet inom social trygghet, och att 100 % av medborgarna har tillgång till digital identifieringslösning (eID), som ska användas för viktiga offentliga tjänster i hela EU, inbegripet för social trygghet.
30. Upprätthålla investeringarna i automatiseringsprocesser för hantering av nationella och gränsöverskridande ärenden när det gäller social trygghet och socialt skydd.
31. Fortsätta insatserna för att genomföra digitaliseringen av förfaranden inom ramen för förordningen om inrättande av en gemensam digital ingång på området samordning av de sociala trygghetssystemen.
32. Överväga att delta i verksamheten i de konsortier som testar digitaliseringen av förfaranden i samband med intyg för utlandet A1 och det europeiska sjukförsäkringskortet, Digital Credentials for Europe (DC4EU) och Vector, som en uppföljning av den första fasen av pilotprojektet ESSPASS.
33. Uppmuntra sina offentliga förvaltningar att samarbeta genom en snabb kommunikation som flyter på bra för att säkerställa en smidig täckning av arbetstagare på den inre marknaden. Göra alla processer som hör samman med social trygghet, inklusive gränsöverskridande förfaranden, tydliga, öppna och rationaliserade för arbetstagare, företag och berörda förvaltningar.
34. Sträva efter att säkerställa att digitaliseringsinsatser bidrar till att påskynda fastställandet av rörliga medborgares och företags rättigheter och skyldigheter, höja skyddsnivån för människors rättigheter, minska risken för fel och bedrägerier och bidra till att säkerställa de sociala trygghetssystemens hållbarhet.
35. Fortsätta att vidta åtgärder för att stärka dataskyddet vid genomförandet av digitala initiativ, eftersom samordningen av de sociala trygghetssystemen rör känsliga personuppgifter.

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UPPMANAR KOMMISSIONEN ATT GÖRA FÖLJANDE:

36. Sprida kommissionens meddelande om digitaliserad samordning av de sociala trygghetssystemen av den 6 september 2023 och främja debatt om denna fråga mellan medlemsstaterna i syfte att främja dialog och informationsutbyte om digitaliseringen av samordningen av de sociala trygghetssystemen i olika forum, såsom de högnivåmöten med medlemsstaterna som kommissionen kommer att anordna årligen, i enlighet med meddelandet⁴.
37. Fortsätta att stödja medlemsstaternas fullständiga och korrekta genomförande av EESSI, bland annat med tillgängliga ekonomiska resurser och it-expertis från EU, och arbeta med dem för att kontinuerligt förbättra systemets effektivitet och ändamålsenlighet.
38. På grundval av resultaten av konsortiernas pågående pilotverksamhet efter den första fasen av pilotprojektet ESSPASS och i samarbete med medlemsstaterna undersöka nästa steg, inbegripet möjligheten att införa en ESSPASS-lösning i alla EU-länder, och bedöma det potentiella behovet av att ändra den rättsliga ramen.
39. Hålla medlemsstaterna informerade om läget när det gäller digitaliseringsinitiativ som är relevanta för samordningen av de sociala trygghetssystemen genom de årliga högnivåmötena och de regelbundna utbytena med administrativa kommissionen och tekniska kommissionen.
40. Främja utbyte av god praxis mellan medlemsstaterna, med stöd av Europeiska arbetsmyndigheten, samtidigt som administrativa kommissionens och tekniska kommissionens roll och befogenheter i denna fråga i enlighet med artiklarna 72 och 73 i förordning (EG) nr 883/2004 samt det befintliga samarbetsavtalet mellan Europeiska arbetsmyndigheten och administrativa kommissionen respekteras.

⁴ Kommissionen kommer att en gång om året anordna högnivåmöten med medlemsstaterna för att diskutera och främja införandet av ytterligare digitalisering, standardisering och automatisering av samordningen av de sociala trygghetssystemen för att underlätta fri rörlighet och rörlighet för arbetskraft, inbegripet ökad interoperabilitet med andra relevanta sektorer.” COM(2023) 501, s. 15.

41. I samarbete med administrativa kommissionen undersöka tekniska kommissionens möjligheter att bidra till att undersöka effekterna av och fördelarna med digitala initiativ på nationell nivå och EU-nivå när det gäller samordningen av de sociala trygghetssystemen, samtidigt som de olika styrningsstrukturerna för dessa initiativ respekteras.
 42. På grundval av Europeiska arbetsmyndighetens analys av nationella digitala lösningar och de nationella systemens digitala mognad, hjälpa medlemsstaterna att bättre rikta investeringarna och på så sätt säkerställa att framstegen sker samtidigt i hela Europa.
 43. Fortsätta att säkerställa en enhetlig strategi för digitalisering av samordningen av de sociala trygghetssystemen, säkerställa synergier mellan befintliga digitala verktyg och lösningar och konvergens mellan de olika initiativen.
 44. Analysera den potentiella användningen av artificiell intelligens (AI) i samband med samordningen av de sociala trygghetssystemen.
 45. Undersöka möjligheten att ytterligare förenkla och rationalisera förfarandena för fri rörlighet för personer och arbetstagare i EU, med avseende på nationella processer och gällande unionsregler om samordning av de sociala trygghetssystemen.
-